

Liber

ne corporis apparuerit: nisi cū p̄tinētia lectiōis aliqua p̄babilitia circūponit indicia. Ip̄a em̄ natura vel suba vel essētia vel quolibet alio noīe appellandū ē idip̄m q̄d de⁹ est: q̄cqd il-
lud ē corp̄aliter videri nō p̄t. Per subiectā
x̄o creaturā nō solū filiū vel sp̄iū sanctū: sed
etiā p̄rem corp̄ali specie siue similitudie mor-
talib⁹ sensib⁹ significationē fū dare potuīs-
se credendū est. Que cū ita sint: ne īmodera-
tius p̄gredias seculū hui⁹ voluminis longi-
tudo: ea que restant in p̄sequētib⁹ videam⁹.

Explicit liber secūdus.

- Incipiūt capitula libri tertij.
- i Utrū cū de⁹ hoīb⁹ visus ē: ip̄e passum p̄tā creature specie apparuerit an vero angelī ex p̄sona ipsius sint locuti.
  - ii De mutationib⁹ creature: siue p̄uetudi-
narib⁹: siue insolitis que nō sūnt extra
potestatem ac potentiam creatoris.
  - iii Exemplū quo oñdīt oēs cās actionū rō-
nabiliū a sumā dei volūtate descēdere.
  - iv De puidētia dei qua subiectioni sc̄tōꝝ
presidet angelorum.
  - v Q̄ op̄e dei oīs creature admīstrat: q̄et
mira mīta ordīni p̄uetudinī inserūt.
  - vi Q̄ de⁹ oēm creaturā corp̄alē animare
cognoscī in vteris matrū.
  - vii De miraculis que magicis artib⁹ sūt.
  - viii Quicqd angeli trāsgressores malifa-
ciūt: nō ip̄is seruiunt ad nutū creature
corpales: sed deo a quo daf p̄tās.
  - ix De causis originalib⁹ creaturez corpa-
litū quas mundo creator: inseruit.
  - x De significationib⁹ que ad manifestan-
dā volūtate dei: siue p̄ angelos: siue p̄
homines ministrant.
  - xi Essentia trinitatis nūnq̄ oculis appa-
ruisse mortaliū: sed p̄ subiectā sibi crea-
turā significasse que voluit.
- Incipit proemiu in tertiu librū.
- Redant q̄ volūt: malle me legendo
c̄ q̄legenda dictando laborare. Qui
aut̄ hoc nolunt credere expiri x̄o et
p̄nit et volūt: dētq̄ legēdo vel meis in q̄sitioni
bus r̄ndeat: vel interrogatiōib⁹ alioꝝ: q̄s p̄
mea p̄sona quā inseruitio xp̄igero: et p̄ stu-
dio quo fidē n̄fām aduersuz errorē carnaliuz
et aialū hoīm muniri in ardēlo: necesse est
me pati: et videant q̄s facile ab isto labore me
tēperē: et q̄sto etiā gaudio stilū possim habe-
re seriatū: q̄ si ea que legim⁹ de his reb⁹ suf-
ficienter edita in latino sermone: aut nō sūt:
aut nō inueniunt: aut certe difficile a nob̄ in-

ueniri queūt. Grece aut̄ lingue nō sit nob̄ tā
tus habit⁹: vt talū rex libris legēdis et intel-
ligēdis v̄lo mō repiamur idonei: quo gene-
re l̄az exhibe que nob̄ pauca interpretata
sunt: nō dubito cūcta que v̄tiliter q̄rere pos-
sumus x̄ineri. Fratrib⁹ aut̄ nō valeā resiste
re iure: quo eis seru⁹ factus sum: flagitātib⁹
vt eoꝝ in xp̄o laudabilib⁹ studiis: lingua ac
stilo meo: quas biga ī me caritas agitat: ma-
xime seruā: egoq; ip̄e multa que nesciebam
scribēdo me didicisse p̄sitear: nō debethicla-
bor me⁹ cuiq; pigro: aut multis docto videri
supfluu: cū multis impigris multisq; indo-
ctrin: inter quos etiā mībinō parua ex presit
necessari⁹. Ex his siḡt que ab alijs de hac re
scripta iā legim⁹: plurimū āminiculati et ad-
iuti: ea que d̄ trinitate: vno sumo sumeq; bo-
no deo pie queri et disseri posse arbitror: ip̄o
exhortāte querēda atq; adiuuāte disserēda
suscepit: vt si alia nō sunt hm̄oi scripta: sit qđ
habeam⁹: et legāt qui voluerint et valuerint:
Si aut̄ iā sunt: tāto facilius aliqua inueniant
quanto talia plura eē potuerint. Sane cū in
omībus l̄is meis: nō solū p̄iū lectorē: s̄ etiā
liberꝝ correctorē desiderē: multo maxie ī his
vbi ip̄a magnitudo questiōis: vti nā tā mītos
inuētores h̄fe posset: q̄s mītos p̄tradictores
habet. Ut erūtamē sicut lectorē meū nolo mi-
hi ec̄de dītū: ita correctorē nolo sibi. Ille me
nō amet amplius q̄s catholicā fidē: ille se non
amet amplius q̄s catholicā veritatē. Sicut il-
Dis. 9.
li dico: Noli meis l̄is quasi scripturis cano-
nicis inseruire: s̄ in illis t̄ qđ nō credebas cū
inuenieris incunctāter crede: in istis aut̄ qđ
certū nō habebas: nisi certū intellekeris: no-
li firme ſtinere. Ita illi dico: Noli meas litte-
ras extua opinione v̄l p̄tentione: s̄ ex diuina
lectione vel incōcussa rōne corrigerē. Si qđ
in eis veri cōprehēderis existēdo nō ē meū:
at intelligēdo et amādo et tuum sit et meū. Si
qđ aut̄ falsi cōuiceris errādo: fuerit meū: sed
iā cauēdonec tuū sit nec meū. Hinc itaq; ter-
tius hic liber sumat exordiū: quousq; secun-
dus p̄uenerat. Lū em̄ ad id ventum esset: vt
vellem⁹ oñdere: nō ideo minorē patre filium
q̄rille misit: hic missus ē: nec iō minorē v̄troḡ
sp̄m sc̄m: q̄rille ab illo: et ab illo missus in euāge-
lio legit̄: suscepim⁹ b̄ q̄rere: cū illuc missus sit
filius vbi erat: q̄rille in hunc mundū venit: t̄ in 1. Th̄i.
hoc mūdo erat: cū illuc etiā sp̄ūssanc⁹ vbi et Job.
ip̄e erat: qm̄ sp̄ūs dñi repleuit orbē terrarū:
et hoc qđ cōtinet omīla sciētiam habet vocis.
Utrū p̄pterea missus sit dñs: q̄rille occulitoī
carne natus ē: et de ſinu p̄tis ad oculos hoīm

Secundus

in forma serui tanq; egressus apparuit: ideo etiā spūssancit: qd et ipē corpali specie qsi columba visus est: t linguis diutis velut ignis vtho eis fuerit mitti ad aspectū mortalium aliqua forma corporea d spiritali secreto procedere: qd p̄f qm̄ nō fecit: tātūmō missus nō etiā missus cē dicitur sit. Deinde quesitū ē: cur et pater nō aliquādo dicitur missus: si pillas sp̄s corpales que oculis antiquoꝝ apparetur ipē demōstrabat. Aut̄ filiū tūc demon strabat: cur tñ post missus diceret: cū plenitudo tempis venit: vt ex semia nasceret: qm̄ quidē t antea mittebat: cū in illis formis corporaliter apparetur. Aut̄ si nō recte missus dicere: nisi cū v̄bi caro factū ē: cur spūssancit missus legat: cuiū incarnatio talis nō facta ē. Si vero pillas antiquas demōstratōes: nec pater: nec filius nec spūsscūs ostēdebat: cur etiā ipē nūc diceret missus: cū illis modis et antea nitteret. Deinde subdiuīsimū vt hec diligentissime tractarent: t triptitā secimū questionē: cuiū vna p̄ in secūdo libro expli cata est: ducunt relique: de quibꝫ deinceps differere aggrediar. Nam em̄ quesitū atztractatū ē in illis antiquis corporalibꝫ formis t vi sio: nō tantūmō p̄ em̄: nec tñmō filiū: nec tātūmō sp̄m̄ sanctū appariisse sed aut̄ indifferē ter dñm deum qui trinitas ip̄a intelligit: aut̄ quālibet ex trinitate psonā: quā lectiōis tex tus indichs circūstantibꝫ significaret.

Utrū cū deus homībus visus est ipē p̄ as sumptā creature speciem apparetur: an v̄o an geli ex persona ipsius locuti sunt.

Capitulū I

Incergo prīmū queram: qd sequit. Nam secūdo loco in il la distributiōe positiū ē: vt̄ ad hoc opus tñmō creatura for mata sit: in quadeꝫ sicut tunc optuissse iudicauit: hūanis ostendereſ aspe ctibꝫ. An angeli qui iā erāt ita mittebanit: vt̄ ex psona dei loquerent: assumētes corpalem sp̄cē de creatura corporea in vsum ministe riū sūt. Aut̄ ipm̄ corpū suū: cui non subditur: sed subditū gerūt mutātes atq; vertentes i species quas vellent: accōmodatas atq; op tas actionibꝫ sūt: sūt attributā sibi a creato re potentia. Qua pte questiōis qstū dñs de derit p̄ tractata: postremo vidēdū erit id qd institueramus inqrere: vt̄ filiū t spūsscūs et antea mittebanit: t si ita est: quid inter illam missionē t eā quā in euangelio legim̄ distet: an missus nō sit aliq; eoꝫ: nisi cū vel filius fa ctus ex maria virgine: vel cū spūsscūs vissi

li specie: sive in colūba: sive in igneis linguis aparuerit. Sed fateor excedere vires int̄tiōis mee: vt̄ angeli manēte spiritali sui cor poris qualitatē: p̄ hanc occultius opantes as sumat ex inferioribꝫ elemētis corpulētioribꝫ qd sibi coaptatū: quasi aliquā veste murēt et vertat in quilibet sp̄s corpales: etiam ip̄as veras: sicut aqua vera in vey vñū cōuersa ē. Job. 2 Adūo. Unip̄a p̄pria corpora sua trāsformant in qd voluerit: accōmodata ad id qd agūt. Sz qd libet hoꝫ sit: ad p̄slenē questionē non p̄t uer. Et q̄uis hec qm̄ hō sum: nullo expimen to possim cōprehēdere: sicut angeli q̄ hagūt et magis ea norūt q̄ ego noui: quaten⁹ mu teſ corp⁹ meū in affectu voluntatis mee: sive qd in me: sive qd ex alij exptus sum: qd hoꝫ tñ ex diuinaz̄ scripturar̄ auctoritatibꝫ credā nūc nō opus ē dicere: nec cogar p̄bare: t fiat sermo longior de re qua nō indiget p̄sens q̄ stio. Nūc illud vidēdū ē: vt̄ angeli tūc age bāt: t illas corpora sp̄s apparetētes oculis iō minū: t illas voces insonātes auribꝫ: cū ipsa sensibilis creatura ad nutū seruāt p̄ditoris in id qd opus erat: p̄ tpe vertebar. sicut in li bro sapie scriptū est. Creatura em̄ tibi factori deseruiens extēdit in tormentū aduersuz iniustos: t leuior fit ad bñfaciendū his q̄ te cōfidūt. Propter hoc tūc in oia se trāfigu rans: oīm nutrici ḡfe tue deseruiebat: ad vo luntatē hoꝫ q̄ te desiderabāt. Peruenit em̄ sapia voluntatis deip̄ creaturā spiritalē v̄sq ad effectus visibiles atq; sensibiles creature corporalis. Vbi em̄ nō opaf qd vult dei em̄ po tētis sapia: q̄ p̄tendit a fine v̄sq ad finē fortū et disponit omnia suaviter. Sap. 16 Ibid. 8

De mutatiōibꝫ creature sive cōsuetudia r̄is sive insolitis que nō fiunt extra potesta tē ac potentia creatoris. Ca. II

Edali⁹ est oīdo naturalis in cōuersi one t mutabilitate corporū: q̄ q̄uis etiā ipē ad nutū dei seruiat: p̄suerātiā tamē cōsuetudinis amisit admirationem sicuti sunt q̄ vel breuissimis vel certe nō lon gis interuallis tēpoꝫ celo: terra: mariq; mu tant: sive nascentibꝫ: sive occidentibꝫ rebus sive ahis gliter atq; alter appentibus. Alia vero q̄uis ex ipo ordine veniētia: tñ pp̄l on giora interualla tempoz̄ min⁹ v̄sitata. Que licet multi stupeāt ab inq̄storiibꝫ hui⁹ seculi: cōprehēsa sunt: t p̄gressu generationū quo sepi⁹ repetita sunt: t a pluribꝫ cognita: comi nus mira sunt: sicuti est defect⁹ luminariū: t raro exūtes quedā sp̄s sideriū: t terremot⁹ et mōstruosi p̄tus aiātiū: t queq; silia: quo

Liber

tu nihil sit nisi voluntate dei: si plerisq; nō apparet. Ita plicuit vanitati philosophorum etiā causa alijs ea tribuere: vel x̄is vel proximis: cū oīno videre nō possent: superiore ceteris omnib; cām i volūtate dei: vel falsis: t ne ab ipsa quidē p vestigatiōe corporaliū rex atq; motionū: sed a sua suspitōe t errore platis. Dicā si potero quiddā: exēpli ḡfa: quo hec aptiora sint. Et certe in corpe hūano qdā moles carnis: t forme sp̄es: t ordo: distinctioq; m̄broq; t ratio valitudinis: b corp̄ inspirata aia regit: eadēq; rōnalis: t ideo q̄uis mutabilis: tñ que possit illi incōmutabilis sapie p̄ticeps ē: vt sit p̄cipatio ei in idīpm: sicut in psalmo sc̄ptū ē: de oīb; sanctis: ex quib; tanquā lapidiū viuis edifica illa hierlin m̄ nostra eterna in celis. Ita em canit. Hierusalē que edificat vt ciuitas: cui p̄cipatio ei in idīpm. Idīpm quippe b loco: illud sūmū et in cōmutabile bonū intelligit: qd de ē: atq; sapientia volūtasq; ipius. Qui cantat alio loco Mutabis ea t mutabunt: tu dō idē ipē es.

Exemplū quo ostendit omnes causas actionū rōnabiliū a summa dei volūtate descendere.

Caplin. III

Constituam ergo aīo talē sapientē: cui aīa rōnalis iā sit p̄ticeps incōmutabilis eterneq; veritatis: quād omib; suis actiōib; cōsulat: nec aliquid oīno faciat: qd nō in ea cognouerit eē faciendū vt ei subditus eiq; obtans recte faciat. Itell cōsulta summa rōne diuine iusticie quāi secreteo audiret aure cordis sui: eaq; sibi iubēte in aliquo officio misericordie corp̄ labore fatigaret: egritudinemq; cōtraheret: cōsultisq; medicis: ab alio aut humoris immoderatio nē: vnu seq; verā cām diceret alter erraret uterq; tñ d̄ primis causis: i corporib; p̄nunciaret. At si illi siccitatibus q̄rere: t̄ iue niret volūtari labor: iā vētū eēt ad superiore cām: q̄ ab aīa p̄fisceret ad afficiendū corp̄: qd regit: si nec ipa p̄ma eēt. Illa em pculdu bio supior erat in ipa incōmutabili sapia: cui homis sapientis aīa in caritate seruiēs: t̄ inef fabiliter iubēti obedieis: volūtariū labore suscepserat: ita nō nisi dei volūtas cā p̄ma illius egritudinis veracissime repiret. Vā dō si la boe officioso t̄ pio adhibuisset ille sapiēs ministros collaborantes secū in oīe bono: nec t̄ eadē volūtate dō fuiētes: t̄ ad carnaliū cupiditatū suā mercedē puenire cupiētes: v̄l incōmoda carnalia deuitantes Adhibuisset etiā iūmēta si hoc exigeret illi opis implēdi

pcuratio: que vtq; iūmēta irratōnalia eēt aīantia: nec ideo mouerēt membra sub sarcinis: q̄ aliquid de illo bono oīe cogitarēt: si naturali appetitu sue volūtratis t deuitatione molestie. Postremo adhibuisset etiā ipa corporeā omī s̄eu carētia: q̄ illi opis eēt necessaria: frumentum sc̄pū: t oleū: vestē: nūmū codicē: t si quahmōi. In his certe oīb; in illo oīe d̄santib; corporib; siue aīatis: siue inanimatis: q̄cīq; mouerent: attererent: repareb; exterminarent: reformatēt: alio atq; alio mō locis t t̄pib; affecta mutarent: nō alia eēt istoī oīm visibiliū t mutabiliū factoī cā: nī illa inuisibilis t incōmutabilis volūtas dei p̄ aīam iustā: sicut sedē sapie cūctis v̄tēs: t malis rōnabiliū t irrōnabiliū animis: t postremo corpib; siue que illis inspirarēt et aīaren̄t siue oī s̄eu carētib;: cū p̄mit̄ v̄teret ipa bona aīa t sc̄tā: quā sibi ad piū t fligiosū obsequiū subdidisset. q̄ de vno sapiente q̄uis adhuc mortale corp̄ gestare: q̄uis ex p̄te vidēte posuim̄: exēpli ḡfa: hoc de alio domo vbi aliquo taliū societas ē: hoc de ciuite te: veletiā d̄ orbe terrā licet cogitare: si p̄nes sapientes sanctos ac pfecte deo subditos sit p̄ncipat̄ t regimē rerū humanaꝝ.

De puidētia dei qua subiectiōni sanctoī presidet angelorū.

Ca. III

Ad hoc q̄r nō dū ē. Optet em̄ nos in hac pegrinatiōe p̄us mortaliter exerceri: t q̄ vires mansuetudinis t pa tiētie in flagellis erudiri: vt illā ipam supnā atq; celestē vnde pegrinamur patriā cogitemus. Illic em̄ dei volūtas: q̄ facit angelos suos sp̄us: et ministros suos ignē flagrantē: in spiritib; summa pace atq; amicitia copulatio: et in vñā voluntatē quodā spiritali caritatis igne cōflatis: tanq; in excelsa t sc̄tā t secreta sede p̄sidēs: velut in domo sua: t in tēplo suo Inde se q̄busdā ordinatissimis creature motib; p̄mo spiritalib;: dcinde corporib; p̄ cuius cōfusa diffundit: t v̄titur oībus ad incōmutabile arbitriū sīne sue: siue incōporeis: siue corporeis reb;: siue rōnabiliū: siue irrōnabiliū: spiritalib;: siue bonis p̄ eius ḡram: siue malis p̄ p̄priā voluntatē. **S**quāadmodū corpora crassiora t inferiora p̄ subtiliora t porteriora q̄dam ordine regunt: ita oīa co:pa p̄ spūm vite. Et sp̄us vite irrōnal p̄ spūm vite rōnale: t sp̄us vite rōnalis desertor: atq; pctō: p̄ spūm vita rationē piū t iustū: t ille p̄ spūm deū: ac sic vñuersa creatura p̄ creatorē suum: ex quo: et p̄ quē: t in quo etiā p̄dīta t instituta ē: ac p̄ hoc volūtas dei ē: p̄ma t summa cā oīm corporalium

Tertius

speciem atque motionem. Nihil enim sit visibiliter et sensibiliter: quod non de interiore inuisibili atque intelligibili aula summi imperatoris aut iubatur: aut permittatur secundum ineffabilem iusticiam primorum atque penarum: gratiarum et retributionum in ista toti creature amplissima quadam immensa republica. Si ergo apostolus paulus quis adhuc portaret sarcinam cor-

Sap. 9 poris: quod corrumpitur et aggrauat animam: quod adhuc ex parte atque in enigmate videret:

Lor. 13 **Phil.** 1 optans dissolui et esse cum christo: et in semetipso inge-

Roma. 8 miscere adoptionem expectans redemptionem corporis sui: potuit tamquam significando predicare dominum Iesum christum: aliter per linguam suam: aliter per pistola: aliter per sacramentum corporis et san-

guinis eius. Nec lingua quicquid eius: nec membra: nec attributum: nec significantes so-

De se. 13 **dis.** 2 nos lingue editos: nec signa litterarum conscrip-

pta pelliculis: corpus Christi et sanguinem dicimus: sed illud tantum quod ex fructibus terre acceptum

et prece mystica consecratum rite sumimus ad salutem spiritalem in memoria pro nobis dñe passio-

Quod cum per manus hominum ad illam visibilem spe-

ciam producitur: non sanctificatur ut sit tam ma-

gnus sacramentum: nisi operante inuisibilitate spiritu dei: cum hec omnia quod corporales motus in

illo ope fiuntur: deus operetur: mouens primus inuisibilia ministros: siue alias hominum: siue occulorum spirituum sibi subditas seruen-

tes: quid mirum si cetera in creatura celum et terrae: maris et aeris: facit deus qui vult sensibilia: atque visibilia: ad se ipsum in eis sicut oportere ipse

nowit significandum et demonstrandum: non ipsa sua quod est apparere substantia: que omnino in-

comutabilis est: omnibusque spiritibus quod cre-

avit interius secretusque sublimior-

On opere dei omnis creatura administrantur quo et mira multa ordini consuetudinis inse-

runtur. **Ca.** V

Iem diuina tota spiritalem corporalemque

administrante creaturam: omni anno

rum certis diebus aduocantur aquae maris: et effundunt super faciem terre. **Sed** cum

hos orante sancto helia factum est: quia pre-

cesserat tam continua: et tam longa serenitas

3 Reg. 18 ut deficerent fame homines. Nec ea hora qua

ille de seruus orauit: aer ipse aliqua humida

facie mox futura pluiae signa praetulerat: conse-

cutis tantis et tam velociter imbribus: appa-

ruit vis diuina: quibus illud dabat dispensabili-

turque miraculum. Itaque deus operatur solenia fulgura atque tonitrua. **Sed** quod in monte syna-

in usitate modo fiebant: vocesque ille non strepi-

tu confuso edebantur: sed ex eis quedam signa

dari certissimis indicibus apparebant: miracula erant. **Quis** attrahit humor per radices virtutis ad botryz et vinum facit: nisi deus: qui et homine plantante et rigante incrementum. **1. Lor.** 3 dat. **Sed** cum ad nutum domini aqua in vinum in usita **2. Lor.** 2 ta celeritate conuersa est: etiam stultis fatenti bus vis divina declarata est. **Quis** arbusta fronde ac flore vestit soleniter: nisi deus. **Cle-** rum cum floruit virga sacerdotis aaron: collo cura est quodammodo cum dubitate humanitate di- uinitas. **E**t linguis certe omnibus: et omnibus animalium carnibus gignendis atque formam dis communis est terrena materies. **E**t quis ea fa- cit: nisi qui dicit ut hec terra produceret: et in eodem verbo suo quod creauit regit atque agit? **Sed** cum eandem materiam ex virga moysi car- **Gen.** 1 nez serpentes prime ac velociter vertit: mira- cultum fuit rei quidem mutabilis: sed tamen in usitata mutatio. **Quis** autem siat queque viua nascetia nisi quiet illi serpente ad horam sicut opere sue- rat animauit. **Gen.** 4

Deus oem creaturam corporalem animare co- gnoscitur in uteris matrum. **La.** VI

Quis reddidit cadaveribus alas suas: cum resurgeret mortui: nisi qui aniat carnes in uteris matrum: ut ori- ant morituri. **S**iliter et de communis materia: que in causis mundialibus persistit: subito ad tempore arietem et colubam constituit: quibus unus vigor carneus et in tempore et extra tempore accessioidis et recessioidis: non dispar sed in usitatus apparuit. **S**ed cum huius continuato quasi quodammodo fluvio labentium manatisque rerum: et ex occulto per- pectum: atque ex promptu in occultum: usitate itinere transiunt naturalia dicuntur. **U**nivero ad monedis hominum in usitata mutabilitate in- geruntur: magnalia nominantur.

De miraculis que magicis artibus fiuntur. **Ca.** VII

Ic video quid infirme cogitationi possit occurere: cur scilicet ista miracula etiam magicis artibus fiuntur. **N**am et magi pharaonis similiter serpentes fecerunt et alia similia. **S**ed illud amplius est admirans: quod magorum illa potentia quod serpentes face- re potuit: ubi ad muscas minutissimas ventum est: oino defecit. **S**cyniphes enim muscle sunt breuissime: qua tertia plaga superbus plures egyptiorum cedebat. **I**bi certe deficietes magi dixerunt. **D**igit deus est hic. **U**nus intelligi datur ne ipso quidem transgressores angelos et aereas patates in ymaginata caliginem: tanque in sui generis carcere: ab illi sublimis ethereas purita

Certius

et habitatioe strusas: quodque magice artes paret
quodque valere aliqd nisi data desupptate.
Dat autem vel ad fallidos fallaces: si in egyptiis
os: et in ipos etiam magos data est: ut in eorum spi-
rituum seductioe viderent admirandi: a quibus sie-
bant a dei virtute daniadi vel ad admonendos
fideles: ne tale aliqd facere per magnitudine deside-
ret: propter quod etiam nobis scripture auctoritate
sunt predicta: vel ad exercitandum: probandum manstan-
dum iustorum paciarum. Neque enim pua visibilius mi-
raculorum potestia: iob cuncta que habebat amiserit et fi-
lios: et ipsam corporis sanitatem.

Quicquid angelis transgressores mali faciunt
non ipsis seruit ad nutum creature corporales: sed
deo a quo dat potestas. **Ea.** VIII

Sic ideo putandum est istis transgressoribus
angelis ad nutum suum habere haec visibilius
rex materialis: sed deo potius quam per se
dat: quoniam in sublimi spirituali sede incommuta-
bilis iudicatur. Non et dñatis in ipsis etiam in metallo
seruit auctoritate et ignis et terra ut faciat inde quod
voluit: sed ipsis finit: nec sane creatoris illi ma-
li angelii dicendi sunt: quod pillos magi resistentes
samulo dei: ranas et serpentes fecerunt. Non enim
ipsi eas creauerunt. Similiterque rex corporis
visibiliterque nascuntur: occulta quoniam semina in
isti corporeis mundi huius elementis latet. Alia
sunt enim huius specia oculis nostris ex fructibus
et ariantibus: alia vero occulta istorum seminum se-
mina. **T**um iubete creatori predictum aqua prima
natilia et volatilia. **T**erra autem prima sui ge-
neris germia: et prima sui generis animalia. Ne
que enim tunc huiuscmodi sunt ita predicti sunt:
ut in eis quod predicta sunt: vis illa consupta sit: sed
plerumque desunt argue temperamentorum occa-
siones: quibus erupunt et spes suas pagant. **E**cce
enim breuissimum surculus semini: namque uenient
madae terre arborum facit. **H**uius autem surculi
subtilius semini aliquod eiusdem generis granum
est: et hucusque nobis visibile. **I**n hoc huius etiam
grani semini: quis oculis videre nequit: ratione
ne tamen coniugere possumus: quod nisi talis aliquis
eet in istis elementis: non per quoniam nascerent ex
terra quoniam seminata non erint. **N**e certa alia tam
nulla mariu: seiamque comitioe procedente
sive in terra: sive in aqua: quoniam tamen crescunt: et coeundo
alia pariunt: cum illa nullis coeuntibus gentibus
orta sint. **A**certe apes semina filiorum non coe-
do coepiunt: sed tanquam sparsa per terras ore colligunt.
Invisibilium non seminum creator: ipse crea-
tor: et omnes rex: quoniam quoniam nascentia ad oculos
noscere excedunt: ex occultis seminibus accipiunt pro-
grediendi permodia: et incrementa debite magni-

tudis distinctioesque formarum: ab originalibus
tanquam gulis sumuntur. **S**ed et nec genites dicimus
creatores hominum: nec agricultoribus creatoribus fru-
gum: quibus eorum extrinsecus exhibitis motibus ista
creanda dei virtus inter se operatur. Ita non solus
malos sed nec bonos angelos fas est putari crea-
tores: si per subtilitatem sui sensus et corporis: semi-
na regis istarum nobis occultiora nouerunt: et ea
pergruas temporis elementorum latenter spargunt
atque ita gignendarum regis: et accelerando incre-
mentorum perbent occasiones. Sed nec boni hec nisi
quoniam de iubet: nec mali hec iniuste faciunt:
nisi quoniam iuste ipse permittit. **N**on iniqui malitia
voluntate habet iustitia: praecepta autem non iniuste
accipit: sive ad penam suam: sive ad alios: vel per
nam malorum: vel laudem bonorum. **I**raqz aplois pau-
lus discernens inter se deum creantem atque forman-
tem: ab opibus creature quod admonent extrinsecus
et de agricultura similitudinem assumens ait. **E**go iesop. 5
platoni: apollo rigauit: sed incrementum de-
dit. **S**icut ergo in ipso vita nostra mente iustificando
formare non potest nisi de ipso: predicare autem euangelium
extrinsecus et homines possunt: non soli bonorum ve-
ritatem: sed etiam malorum occasionem. Ita creationem
regis visibilium de inter se operatur. **E**xterioribus autem
operationibus sive bonorum sive malorum: vel angelorum: vel
hominum: sive etiam quoruicunque alium fimum
periū suum: et a se imputitas distributioes prout
et appetitioes et moditatū ita regis nature adhi-
bet in quod creat oia quemadmodum terre agriculturā. **Q**ua propter ita non possunt dicere angelos ma-
lorum magicis artibus euocatos creatorum fuisse
ragnarum atque serpentium: sed non possunt dicere ho-
mies malos creatorum esse segetis: quoniam eorum
opus video exortum. **S**ic nec iacob creator col-
loxi pecoris fuit: quod bibetibus in receptu miseri-
bus variatas virginis quoniam intuerentur apposuit:
Sed nec ipse pecudes creatrices fuerunt varie-
tarum plis sive: quod inheserat ante illarum discolor
phantasia ex contuitu variaz virginum poculos
impissa: quod non potuit nisi corpus quod sic affecto
spūi aibatur ex copassione et mixtione afficeret
vix teneris fetuū permodiis coloreten asperge-
re. **U**t enim sic ex semetipsis afficiantur: vasa
ex corpe: vel corpe ex aia: pergruētie rōnis id sa-
cūt quoniam incommutabiliter vivunt in ipso summa dei
sapientia: quoniam nulla spacia locorum capiuntur: et cum ipso
sit incommutabilis: nihil eorum quoniam incommutabilis sunt
deserit: quod nihil eorum nisi per quoniam creaturam est. **T**ei
de pecoribus non virges sive pecora non scerentur: se-
cundum hoc incommutabilis et invisibilis ratio sapientiae
dei: per quam creata sunt oia. **U**t autem de varietate
virgarum pecorum receptorum color: aliqd duceret
se cur hoc oia grauide pecudis per oculos affe-

Certius

cta forinsecus: et interi^o secuz p suo modulo
formādi regulā trahēs: quā de intima poten-
tia sui creatoris accepit. **S**ed q̄ta sit vis aie ad
afficiēdā atq̄ mutandā materiā corporalē: cuz
tū creatrix corporis dici nō possit: qz oīs cā mu-
tabilis sensibilisq̄ sube: oīsq̄ modus et nūer^o
et pond^r eius vñ efficit ut et sit: et natura ita vñ
ita sit: ab intelligibili et incōmutabili vita q̄su
per oīa ē: existit: et puenit vñq̄ ad extrema at
q̄ terrena: mult^r fmo ē: nec nūc necessarius
Eccl ppter ea factū iacob de pecorib^r cōme-
morandū arbitrat^r sum: vt intelligere fit si hō
q̄vgas illas sic posuit: dici nō pōt creator co-
loxiagnis et hedis: nec ip̄e matr aie q̄ceptā
poculos corporis phantasiā varietatis semib^r
carne acceptis: q̄stū natura passa ē: aspserūt:
multomin^r dici posse ranaz fpentūq̄ crea-
tores angelos malos: p quos magi pharaon
nis tunc illa fecerūt.

De causis originalib^r creaturaz corporaliū
quas mūdo creator inseruit. **A.** IX

Ihud ē em exīmo ac sūmo causaz
a cardine cōdere atq̄ admīstrare cre-
turā: qd q̄ facit: sol^r creator ē deus.
Aliud aut p distributis ab illo virib^r et facul-
tati bus aliquā opationē forinsec^r admouere
vt tūc vel tūc: sic vel sic: exeat qd creaſ. **I**sta
q̄pe originalis ac p̄mordialiter in qdā textu-
ra elementoz cuncta iā creata sūt: et acceptis
opportunitatib^r pdeut. **N**ā sicut m̄es graui-
des sunt fetib^r: sīc ip̄e mūdus grauidus ē cau-
sis nascentiū: q̄ in illo non creant: nisi ab illa
summa eēntia: ybi nec orif: nec moris aliquid:
nec incipit eē: nec desinit. **A**dhiberē aut fori-
secus accidētes causas: q̄ tamē si nō sunt na-
turales: tñ fm naturā adhibent ut ea q̄ secre-
to nature sinu abdira p̄tinent: erūpāt: et fo-
ris creent quodāmō explicando mēsuras et
nūeros: et pōdera q̄ in occulto acceperūt ab
illo: q̄ oīa in mēsura et nūero et pōdere dispo-
sūt: nō solū mali angelis: et etiā mali hoīes pos-
sunt: sicut exemplo agriculturē: supra docui-
Ane de aīab^r q̄si diuersa ratō moueat: quia
h̄it sp̄m vite cū sensu appetēdi: q̄ fm naturā
sūt vitādiq̄ p̄traria: etiā hoc ē videre: q̄ mul-
ti hoīes nouēt: ex q̄bus herbis: aut carnib^r:
aut quaꝝcunq̄ rex q̄buslibet succis et humo-
rib^r: vel ita positis: vel ita obrutis: vel ita cō-
tritis: vel ita cōmixtis: que aīalia nasci soleāt
quorū se q̄s tā demēs audeat dicere crea-
torē. **Q**uid ḡ mir^r si quēadmodū p̄t nosse q̄libz
nequissim^r hō: vñ illi vel illi vermes musceq̄
nascant: ita mali angelis p̄subtilitate sui sen-
sus in occultiorib^r elementorū semibus no-

runt: vñ rane fp̄etesq̄ nascant: et hec pcer-
tas et notas rationū oportunitates occulti
motib^r adhibēdo faciūt creari: nō creāt: si
la hoīes q̄ solet ab hoīib^r fieri: nō mirāt. **S**ed
si q̄sq̄ celeritates incremētorū forte miratur
q̄ illa aīantia tā cito facta sunt: attēdat quē
admodū et ista p modulo facultatis humane
ab hoīib^r p̄curent. **E**nī em fit ut eadē corpo-
raciūs vermeſtant estate q̄byeme: citi^r in
calidiorib^r q̄sin frigidiorib^r locis: **S**ed ab hoī-
mibus tāto diffīlī adhibent: q̄to desūt sen-
su subtilitates: et corpore mobilitates in mē-
bris terrenis et pigris. **E**nī qualibuscūq̄ an-
gelis vicinas causas ab elemētis p̄trahere:
quāto facili^r et tāto mirabiliores in hmōi ope-
rib^r eoꝝ existūt celeritates: sī nō ē creator: ni
si q̄ p̄ncipalis ista format. **N**ec quisq̄ hō pōtni
si ille penes quē p̄mit^r sunt oīm q̄ sunt mēsu-
re: nūeri: et pōdera: et ip̄e ē vñus creator de^r:
ex cui^r ineffabili potētatu fit etiā vt qd possēt
hi angelis p̄mittēt: ideo nō p̄nt: qz non p̄-
mittunt. **N**e q̄. n. occurrit alia rō: cur nō po-
tuerint facere minutissimas muscas quirā-
nas serpētesq̄ fecerūt: nisi qz maior aderat
dīatio phibendi p̄ sp̄mctī: qd etiā ip̄i magi
cōfessi sunt dicētes. **D**igit^r dei ē h. **Q**uid aut
possint p naturā: nec possint p̄ p̄hibitionē: et
qd p̄p̄ius nature sue cōditionē facere non si-
nanī: homi explorare diffīlī ē: imo xō impē-
sibile: nisi p̄ illud donū dei: qd apls cōmēorat
dices: **A**ly dījudicatio spirituū. **N**ouim^r enī
hoīem posse ambulare: et nequaq̄ hō possēt
nō p̄mittat: volare aut nō posse etiā si p̄mit-
tat. **D**ic et illi angelī quedā p̄nt facere: si p̄mit-
tan̄ ab angelis potētiorib^r ex impio dei: que
dā xō nō p̄nt: nec si ab eis p̄mittant: qz ille nō
p̄mittit a quo illis ē talis nature modus: qui
etiā p angelos suos et illa plēz̄ q̄ nō p̄mittit q̄
cōcessit vt possint. **E**xceptis igī illis: q̄ vñita
tissimo trāscursu tempoz in rex nature ordi-
ne corporis sūt: sicuti sunt ortus sideroz occa-
sionoz: generatiōes et mortes aīaliū: seminū et
germinū inūerabiles diuersitates: nebule et
nubes: niues et pluiae: fulgura et tonitrua ful-
mina et grādines: venti et ignis: frigus et est^r:
et oīa talia. **A**xceptis etiā illis q̄ in eodē ordī-
rara sunt: sicut defect^r luminū: et sp̄s inūsita
te sideroz: et mōstra et terremotus: et silia. **E**xce-
ptis ḡisris oībus quorū qdē p̄ma et summa cau-
sa nō ē nisi volūras dei. **E**nī et in psalmo: cuz
qdā hui^r generis essent cōmemorata: ignis:
grādo: nix: glacies: sp̄s tēpestatis: ne q̄s ea
vel fortuitu: vel causis tūmō corporibus: vel
etiā spiritualib^r: tñ p̄ter volūtate dei existenti-

Certius

bus agi crederet: continuo subiecit: que faci
Ibidē unit verbum eius.

De significationib⁹ q̄ ad manifestandam voluntatē dei: siue phoīcas: siue pangelos ministrantur. **Saplm.** X

Ed his ut dicere ceperā exceptis:
alia sunt illa que q̄uis ex eadē mate
ria corporei: ad aliquid tñ diuinit⁹ an
nūciāndū n̄is sensib⁹ admouēt: q̄ p̄prie mi
racula t̄ signa dicunt: nec in oīb⁹ que a nos
ad h̄o deo annūcianit: ip̄ius dei psona suscipi
tur. **Cū** aut̄ suscipit: aliqui in angelo demon
strat: aliqui in ea specie q̄ nō ē qd angelus: q̄
uis p̄ angelū disposita mistret. **M**ultus cū in
ea specie suscipit: que nō ē qd angelus: aliqui
iā erat ip̄m corp⁹: t̄ ad h̄o demōstrandū in ali
quā mutationē assūmit. **A**liqñ ad hoc exorū
t̄ repasta rursus assūmit: sicut etiā cū hoīes
annūciāt: Aliqñ ex sua psona vba dei loquunt
sicut cum p̄mittit: dicit dñs: aut̄ hec dicit
dñs: aut̄ tale aliqd. **A**liqñ aut̄ nihil tale p̄mit
entes: ip̄am dei psona in se suscipiūt: sicut iē
Tib⁹. 31 **I**ntellectū tibi dabo: t̄ cōstituā te in via qua
ingredieris: **S**ic nō solū in dictis: verū etiā
in factis dei psona significāda imponit p̄phe
te: ut eā gerat in misterio p̄phetie: sicut eius
psona gerebat q̄ vestimentū suū diuisit i duo
decūptes: t̄ ex eis decē seruo regis salomo
nis dedit: regi futuro isrl. **A**liqñ cū res q̄ nō
erat qd pp̄ha: t̄ erat iā in terrenis reb⁹ i hu
iūsimodī significationē assūpta ē: sicut som
no viso euigilas iacob fecit de lapide: quem
Mumje. 21 dormiēshēbat ad caput: Aliqñ ad hoc fit ea
de sp̄s vel aliq̄stulū māsura: sicut potuit ser
pens ille ene⁹ exaltat⁹ in heremo: sicut p̄nit et
lfe. **T**el pacto misterio trāsitura: sicut panis
ad hoc factus in accipiendo sacramēto consu
mis. **S**ed q̄ hec hoīb⁹ nota sunt: q̄ p̄ hoīes
fiunt: honorē tanq̄ religiosa p̄nit habere: stu
porē tanq̄ mira non p̄nit. **I**acq̄ illa q̄ p̄ ange
los fiunt: quo difficiliora t̄ ignotiora: eo mira
biliora sunt nobis: illis aut̄ tanq̄ siue actiōes
note atq̄ faciles. **A**loquit⁹ ex psona dei ange
lus homini dicēs. **E**go sum de⁹ abraā: t̄ deus
Erod. 3 issaac: t̄ de⁹ iacob: cū sc̄ptura pdixisset. **T**ulus
est ei angel⁹ dñi. **A**loquit⁹ t̄ hō ex psona dñi di
cēs. **T**udi p̄plus meus t̄ loquar israel: t̄ testifi
cabor tibi de⁹: de⁹ tuus ego sum. **A**ssumpta ē
vga ad significationē: t̄ in serpentē angelica
facultate mutata ē. **Q**ue facultas cū desit ho
mini: assumpt⁹ ē tñ t̄ ab hoīe lapis: ad talē ali
quā significationē. **I**nter factū āgel i: t̄ factū
hoīs: plurimū distat. **I**llud t̄ mirandū t̄ intel
ligendū est: hoc aut̄ tantū mō intelligenduz.

Qo ex vtroq̄ intelligit: fortassis vñl ē: at il
la ex q̄bus intelligit diuersa sunt: tanq̄ si no
men dñi t̄ auro t̄ atramēto scribat. **I**llud est
p̄ciosiss: illud vñl: qd tñ vtroq̄ significat id **Erod. 4**
ip̄m ē. **E**t q̄uis idē significauerit: ex vga moy **Geli. 18**
si serpēs qd lapis iacob: melius tñ aliqd lapis **Erod. 7**
iacob q̄ serpētes magoz. **N**ā sicut vñctio la
pidis xp̄m in carne: in qua vñct⁹ ē oleo exul **P̄s. 44**
tatiōis p̄p̄ticipib⁹ suis: ita vga moysi cōuersa
in serpentē ip̄m xp̄m factū obedientē vsc̄ ad **Phil. 2**
mortē crucis: vñ ait. **S**icut exaltauit moyses **Job. 3**
serpentē in desto: sic optet exaltari filiū hoīs
vt oīs q̄ credit in ip̄o: nō pereat: s̄ hēat vitaz
eternā. **S**icur intuētes illū serpentē exaltatū **Alle. 21**
in heremo serpentū morib⁹ nō peribāt. **T**e **Roma. 6**
tus em̄ hō n̄ fixus ē cruci cū illo: ut etiā
corp⁹ p̄cti. **P**er serpentē em̄ intelligit mōs:
que facta ē a serpēte in padiso: mō locutiōis
p̄ficiētē id qd efficiēt demonstrante. **E**rgo
virga in serpentē: xp̄o in mortē: t̄ sp̄ens rur
sus in vdgā: xp̄s in resurrectionē tot⁹ cū corpē
suo qd ē ecclesia: qd in fine tp̄is erit: quē sp̄en
tis cauda significat: quā moyses tenuit vt re
diret in virgam. **S**erpētes aut̄ magoz tanq̄ **Erod. 4**
mortui seculi: nisi credētes in xp̄m tanq̄ de
uorati in corp⁹ eius intrauerint: resurgere i
illo nō poterūt. **L**apis q̄ iacob vt dixi melius
aliqd significavit q̄ serpētes magoz. **A**t em̄
factū magoz: multo mirabili⁹. **V**er hec ita
nō p̄iudicat rebus intelligēdis: tanq̄ si hoīis
nomē scribat auro: t̄ dei atramēto. **I**llas eti
am nubes t̄ ignes quō secerint vel assūpse
rint angeli ad significandū qd annūciabant
etiā si dñs vel sp̄us illis corporib⁹ formis
ostendebatur. **Q**uis nouit hoīm: sicut infan
tes nō norūt qd in altari ponit: t̄ p̄acta pietā
tis celebratiōe cōsumit: vnde vñl quō cōficiā
tur: vnde in vsum religionis assūmat: **E**cce
nunq̄ discat expimento vel suo vel alioꝝ: et
nunq̄ illā sp̄em rex videat: nisi inter celebra
tionē sacramentoꝝ cū offerit t̄ das: dicatur q̄
illis auctoritate grauissima cui⁹ corp⁹ t̄ san
guis sit: nihil aliud credēt: nisi oīno in illa spe
cie dñm oculis appuisse mortalii: t̄ de latere
tali pcusso: liquorē illum oīno fluxisse. **A**libi
aut̄ oīno vtile ē: vt meminerim viriū mearū
fratresq̄ meos admoneāt: vt t̄ ip̄i meminerit
suꝝ ne vltra q̄ tutū est hūana p̄grediat̄ in
firmitas. **Q**uē ad modū em̄ hec faciūt ange
li vel potius de⁹: quē ad modū hec faciat p̄ an
gelos suos: t̄ quātū fieri velit etiā p̄ angelos
malos: siue sinēdo: siue iubēdo siue ccgendo
ex occulta sede altissimi imperii sui: nec oīco
loꝝ acie penetrare: nec fiducta t̄ oīs enucleas

Liber

are:nec puectu mētis cōphendere valeo: vt
tācertus hinc loquar ad omia que requiriō
bis rebus possunt: q̄ si essem angelus: aut p̄
pheta: aut aplūs. Cogitatiōes eīm mortalium
Gāp. 9 timide t̄ incerte puidētie nostre. Corp̄ eīm
qđ corrūpif̄ aggrauat anūnā: t̄ deprimit ter-
rena inhabitatio sensum multa cogitantem.
Et difficile estimam⁹ que in terra sunt: t̄ que
in p̄spectu sunt inuenim⁹ cū labore. Que in
Gāp. 9 celis sunt aut̄: quis iūestigabit? Sz qz sequit̄
t̄ dicit. Sensum dō tuū q̄ sciet: nūsi tu dede-
ris sapiam t̄ miseric̄ sc̄m sp̄m tuū d̄ altissimis
Que incelis sūt qđē nō inuestigam⁹: que re-
rū genere t̄ corpora āgēlica f̄m p̄priā dignita-
tē t̄ eoz qđā corporalis actio p̄tinet: f̄m sp̄m t̄n
dei missum nob̄ d̄ altissimis t̄ imptitā ei⁹ gra-
tiā mentib⁹ nr̄is: audeo fiduciālū dicere: nec
dēū p̄fem: nec v̄bū ei⁹: nec sp̄m ei⁹: qđ deus
vnuis est: p̄ id qđē: atq̄ idip̄m est: v̄llomō esse
mutabile: ac p̄ hoc multo min⁹ eē visibilē: q̄ si
sunt qđā q̄si vis mutabilia: non tū vi sibillia: sic
nr̄e cogitatiōes: t̄ memorie: t̄ voluntates: t̄
ois incorpea creatura. Visibile autē quicq̄
nō est: qđ non sit mutabile.

Essentiā trinitatis nunq̄ oculis apparuit
se mortaliū: sed p̄ subiectā sibi creaturā signi-
ficasse que voluit. **Ka. XI**

Quāpter suba vel si mclī⁹ dī eēntia
dei: v̄bi p̄ modulo n̄o ex quātulacū
q̄ p̄ticula intelligim⁹ p̄fem t̄ filiū et
sp̄m sc̄m: qñ qđē nullo mō mutabilis ē: nullo
mō pōt̄ ip̄a p̄ semetiāp̄am eē visibilis. Proin-
de illa oīa que p̄fibus v̄sa sunt: cum de⁹ illis
f̄m suā dispensationē tp̄ib⁹ ḡruā p̄sentares:
p̄ creaturā facta esse manifestū ē. Et si nos la-
ter qđ ea mīstris angelis fecerit: p̄ angelos
tū esse facta: nō ex n̄o sensu dicim⁹: ne cuiq̄
videamur plus sape p̄terq̄ optet sape. Sz sa-
pian⁹ ad tp̄antā sicut deus nob̄ partit⁹ ē mē-
surā fidei: t̄ credimus p̄pter qđ t̄ loquimur.

Roma. 12 **2. Lox. 4** Auctat eīm auctoritas diuinaz scripturaz: vñ
de mēnra deuiare nō debet: nec relicto soli
damente diuni eloquij: p̄ suspitionū suarum
abrupta p̄cipitari: v̄bi nec sensus corporis f̄git:
nec p̄spicua rō vitatis elucet. Ap̄tissime q̄ p̄p-
sc̄tū ē in ep̄la ad hebreos cū dispensatio no-
ui testamētiā disp̄satiōe veteris testamenti
f̄m ḡruentiā seculoꝝ ac tp̄m distinguetur
nō tū illa visibilitia: sed ip̄m etiā sermonē p̄ an-
gelos factū: sic eīm dicit. Id quē aut̄ angeloz
Beb. 1 dixit aliqui. Sede ad dexteraz meā: q̄adusq̄
ponā inimicos tuos sc̄b ellū pedū tuoꝝ: Nō
ne oēs sūt mīstri sp̄us ad mīstrationē missi: p̄
pter eos q̄ futuri sūt hereditatē possidere sa-

lutio: Hinc oīidit illa oīa: nō solū p̄ angelos sc̄a
f̄ etiā p̄p̄ nos facta: i. p̄p̄ p̄līm dei: cui p̄mit
tit hereditas vite etiā: sīc ad coriūthios etiāz
sc̄tū ē. Oīa h̄ in figura p̄tingebāt illis: sc̄pta 1. **Cors. 10**
sūt aut̄ ad correptionē nf̄am: i. q̄s fines secu-
loꝝ obuenit. Deinde q̄rtūc p̄ angelos: nūc aut̄
p̄ filiū f̄mo factus ē: p̄sequēter apte q̄ demon
strās. P̄opterea inq̄t: abundantī optet et **Heb. 2**
tēdere nos q̄ audiuim⁹: ne forte desluamus.
Siēm q̄ p̄ angelos dict⁹ f̄mo fact⁹ ē firmus: et
ois p̄uaricatio t̄ inobedītia iūstam accepit
mercedis retributionē: quō nos effugiemus
tantā negligētes salutē. Et q̄si q̄rētes quam
salutē vt oīideret se de nouo testamēto iā di-
cere: i. f̄mone q̄ nō p̄ angelos: f̄p̄ dūm fact⁹ ē.
Que cū initū accepisset inq̄t: vt enarraret **Ibidē**
p̄dūm abbis q̄ audieſt in nos p̄firmata ē: cō-
testāte deo signis t̄ portētis t̄ varijs d̄tutib⁹
t̄ sp̄issctiā diuīsiōib⁹ f̄m suā voluntatē. Sz ait
aliq̄s: cur q̄ sc̄tū ē. Dicit ad moyſen: t̄ nō p̄o-
ti⁹: dicit angel⁹ ad moyſen! Quia cū x̄da iū-
dicas p̄co pronūciar: nō scribit̄ in gestis: ille p̄
co dixit. Hille iūder. Sic etiā loquēte p̄phā sā-
cto: t̄ si dicam⁹ p̄phā dixit: nihil aliō q̄ dūm di-
xisse intelligi volum⁹. Et si dicam⁹: dūs dirit
prophetā nō Ibrahīm⁹: s̄ q̄sp̄ eū dixerit ad-
monem⁹. Et illa qđē sc̄ptura sepe aperit ē: ge-
lū ēē deū: q̄ lōquēte idētīdē d̄r: dūs dicit. sic iā
dēmōstraūim⁹. Sz prop̄ eos q̄ cū sc̄ptura
illic angelū noīat: ip̄m p̄ seip̄m filiū dei volūt̄
intelligi: q̄ p̄p̄ anūciationē p̄fne ac sue volū-
tati a prophā dict⁹ ē angel⁹: p̄opterea volūt̄
ex hac ep̄la māifesti⁹ testimoniuī dare. v̄bi nō
dictū ē: p̄ angelū: f̄p̄ angelos. Hā iſte phā
in actib⁹ aplōꝝ eo more narrat̄: q̄ etiā in iā-
bris veterib⁹ sc̄ptes sūt. Cliri frēs t̄ p̄fes ou-
dite inq̄t: d̄s ḡlie appūit abrae p̄finfo: cū eēt
in mesopotamia syrie. Ne q̄s autē arbitret̄
tūc deū ḡlie p̄ id cōd̄ in seip̄o ē: cuiusq̄ oculū ap-
paruisse mortaliū: i. sequentib⁹ dīc. q̄ moȳs
angel⁹ appuerit. Fugit inq̄t moȳs in x̄bo
isto: t̄ fact⁹ ē in q̄lin⁹ in terra mādian: v̄bi q̄-
nuit filios duos. Et cōplet̄ illic ānis. t̄l. appa-
ruit illi ī deistro mōtis syna angel⁹ dñi ī fīma
ignis ī rubo. Moȳs aut̄ vidēs mirabat̄ vi-
sus. Qui cū accederet p̄siderare: sacra ē vor **Eccē**
dū dicēs. Ḡo sum de⁹ pat̄ tuꝝ: de⁹ abraā
t̄ de⁹ issaac: t̄ de⁹ iacob. T̄remefactus autē
moȳs: nō audebat p̄siderare. Dicit q̄ illi **Eccē**
dūs. Solue calciamentū pedū tuꝝ t̄c. Hic
cerētē t̄ angelū t̄ dūm dicit: eundēq̄ deū abraā
t̄ deū issaac: t̄ deū iacob: sic ī genēsc̄tū est.
In forte q̄s q̄d̄t̄ ē q̄ moȳs p̄ angelū appu-
it dūs: abrae vero p̄ seip̄m. Athoc a stepha-

Liber

no nō q̄ram: ipm̄ librū vñ stephan⁹ ista nar-
rauit interrogem⁹. M̄u quid eīm̄ q̄ sc̄ptū est.

Gen. 12. Et dixit dñs deus ad abraam: Et paulo post:
Et visus ē dñs de⁹ abrae: ppter ea ista non p
angelos facta sunt: cū alic loco sūliter dicat.

Gen. 18. T̄l̄lus ē aut ei de⁹ ad līcē mambre sedēt ad
ostī tabernaculi sui meridie. Et t̄n cōsequē
ter adiūgit. Respiciēs aut oculis suis vidit:
et ecce tres viri stabāt sup eū: de quib⁹ tā di-
xim⁹. Quō eīm̄ poterūt isti q̄ yel a v̄bis ad in-
tellectū nolūt assurgere: vel facile se ab intel-
lectu in v̄ba p̄cipitāt: quō poterūt explicare vi-
sus ē deū in viris trib⁹: nīs eos sicut etiā cō-
sequētia docent: angelos fuisse fateant⁹. An
q̄r nō dictū est angelus ei locut⁹ ē vel appuit:
pter ea dicere audebūt: moysi qdē illā visio-
nē ac vocē p angelū factā: q̄r ita sc̄ptū ē: abrae
aut q̄r cōmemoratio angelī nō ē facta: p sub-
stantiā suā deū appuisse atq̄ sonuisse. Quid
qđ nec apud abraā de angelo tacitu⁹ ē: Nam

Gen. 22. ita legi⁹ cū imolādus fili⁹ eius p̄cipet. Et sa-
ctū ē post hec v̄ba: t̄ceptauit de⁹ abraā: t̄ dixit
ad eū: Abraā abraam. Et ille dixit. Ecce ego
Et dixit ei. Accipe filiū tuū dilectū quē diliḡ
isaac: t̄ vadē in terraz excelsam: t̄ offer eū ibi
holocaustū sup vñū montē quem tibi dixerō

ibidē Certe hic de⁹: nō angel⁹ cōmēratus ē. Paulo
post v̄o ita se habet sc̄ptura. Extēdēs autē
abraā manū suā: sūpsit gladiū volens occide-
re filiū suū. Et vocauit eū angel⁹ dñi de celo:
et dixit ei: Abraā abraaz. Et dixit: Ecce ego.
Et dixit: Ne iniūcias manū tuā sup puerū: ne
q̄ facias ei q̄c̄q̄. Quid ad h̄ r̄ndet: an dictu-
ri sunt deū iussisse vt occideret isaac: t̄ ange-
lu⁹ phibusse. Porro ipm̄ p̄rem adūsum dei p̄
ceptū q̄ iussaret vt occideret obtip̄se ange-
lo vt p̄ceret. Idēdus t̄ abiūciēd⁹ hic sensus
est. Neq̄ huic tā grossō t̄ abiecto vñū locū
sc̄ptura ē p̄mittit: t̄inuo subiūgens. Nunc
eīm̄ cognoui q̄r times deū tu: t̄ nō pep̄cisti
lio tuo dilecto ppter me. Quid ē ppter me:
nīs ppter eū q̄ occidi iussaret. Idem igīt deus
abrae q̄ angelus: an pot⁹ p angelū de⁹. Acci-
pe sequētia. Certe iā hic angel⁹ manifestissi-
me exp̄ssus ē: attēde t̄i qđ p̄texat. Respiciēs
abraā oculis suis vidit: t̄ ecce aries vñus te-
nebat in arbore sabech cornib⁹: t̄ abiēt abra-
am: t̄ accepit arietē: t̄ obtulit eū holocaustū
pro isaac filio suo. Et cognominauit abraam
nomē loci illius dñs vidit: vt dicāt hodie q̄r ī
mōte dñs visus ē: sicut paulo ante qđ dixit de-
us p angelū. Nūc eīm̄ cognoui q̄r times deū:
nō q̄tūc de⁹ cognouisse intelligēdus est: sed
egisse: vt p deū ipe abraam cognosceret q̄n-

tas haberet v̄ires cordis ad obediendū deo
v̄sq̄ ad immolationē vñici filij. Illo mō locu-
tionis quo significat p̄ efficientē id qđ efficit
sicut dicit frigus pigrum: qđ pigros facit. vt
video cognouisse diceref: qđ ipm̄ abraam co-
gnoscere fecerat quē poterat latere fidei sue
firmitas: nīs tali exp̄imento probaref. Ita t̄
hic cognominavit abraā nomē loci illius dñs
vidit: id ē qđ videri se fecit. Nam cōtinuo se-
cutus ait: vt dicāt hodie q̄ in mōte dñs vñus
est. Ecce idem angelus: dñs dicit: Quare ni-
si q̄r p angelū dñs. Nam v̄o in eo qđ sequitur
prophetice omnino loquit̄ angelus t̄ prosus
aperit qđ p angelū deus loquaſ. Et vocauit
inquit angelus dñi abraāitez de celo dices:
Per me iuraui dicit dñs: pro eo qđ fecisti hoc
verbū: t̄ nō pep̄cisti filio tuo dilecto propter
me t̄c̄. Nec certe verba vt dicat ille: p̄ quē lo-
quit̄ dñs: hec dicit dñs: etiā prophete solent
habere. In filiis dei de p̄c̄ air: dicit dñs: t̄ ip-
se est ille angel⁹ p̄ris. Quid ergo de illis tri-
bus viris: nōne respiciunt quomō v̄geant̄
qui v̄isi sunt abrae: cū p̄dictū eset: vñus ē ei
dñs: an q̄r v̄iri dicti sunt: nō erāt angel⁹. Da-
nielem legāt dicentē. Ecce v̄ir gabriel: Sed
quid v̄ltra differimus ora eoz̄ euīdētissimo **Dan. 8**
atq̄ grauissimo alio documēto op̄ilare: vbi
nō angelus singulariter: nec v̄iri pluraliter
sed omnino angelii dicunt̄: p̄ quos sermonō
quilibet factus: sed lex ipa data manifestissi-
me ostendit: quā certe nullus fidelium dubi-
tat deū dedisse moysi ad subiugandum p̄lm̄
israel: sed t̄i per angelos data ita stephanus
loquit̄. Dura ceruice inquit t̄ nō circumcisī
corde t̄ aurib⁹: vos semp̄ spiritūisctō restiti-
tis: sicut p̄fes v̄fi: quē prophetarū nō p̄secu-
tisunt p̄fes v̄fi: t̄ occiderūt eos qui p̄nuncia-
bant de aduentu iusti: cuius nūc vos prodi-
tores t̄ interfectorēs fuistis qui accepistis le-
gem in edictis angelorum: nec custodistis.
Quid hoc euīdētius: quid tanta auctorita-
te robustius? In edictis quidē angelorū lex
illi populo data est: sed dñi iesu xp̄p̄ eā dispo-
nebat: t̄ p̄nunciabat aduentus. Triperanq̄
verbum dei miro t̄ ineffabili mō erat in an-
gelis: in quorū edictis lex ipsa dabat. **Ubi** di-
cit in euāgelio. Si crederetis moysi: crede-
retis t̄ mihi: de me em̄ ille script⁹. Per ange-
los ergo tūc dñs loquebat̄: p̄ angelos fili-
us dei: mediator dei t̄ hominū futurus ex se
mine abrae suū disponebat aduentum: vt in
ueniret a quibus reciperef cōsistentes reos:
quos lex nō implera fecerat transgressores
T̄i t̄ aplūs ad galathas dicit. Quid ḡlex?

1 Thes. 2

Job. 5

Gal. 3

Liber

Transgressiois gra pposita ē: donec veniret
semē cui pmissum ē disposita p angelos i ma
num mediatoris: hē disposita p angelos in ma
na sua. **M**ō eī nat⁹ ē p pditionē: sed p p̄tātē
Nō autē nō aliquē ex angelis dicit mediatoris:
sed ipm dñm iesum xp̄m in q̄tū hō fieri di
gnat⁹ est: habes alio loco. **U**nus in q̄t deus:
et vñ mediator del t hoīm: homo xp̄s iesus
hinc illud pasca in ierfectione agni. **H**inc il
la oia q̄ de xp̄o venturo in carne atq̄ passuro
sed t resurrecturo in lege figurant: q̄ data ē
in edictis angelor̄: donec veniret semē dispo
sitū p angelos in manu mediatoris. **I**n qbus
angelis erat vtq̄ t pf: t fili⁹: t spūscitū. **E**t
aliqui pf: aliqui fili⁹: aliqui spūscitū: aliqui sine
ylla distinctione psonae de⁹ pillos figurabatur
Et si visibilib⁹ t sensibilib⁹ formis apparens:
pcreatūrā tū suā nō p subam suā cui vidēda
corda mūdant p hec oia q̄ oclis vident: t au
rib⁹ audiunt. **S**iā satis quantū existim⁹ p
captu nō disputatū t demōstratū ē: qđ in b
libro suscep̄ram⁹ oīdere: cōstituitq̄ t pba
bilitate rōnis quantū hō vel poti⁹ quantum
ego potui t firmitate auctortiatis q̄tū d scri
pturis sanctis diuina eloquia patuerunt: qđ
antiq̄ p̄ibus nr̄is aī incarnationē saluato
ris cū de⁹ apparere dicebat: voces ille ac spe
cies corpales p angelos facte sunt: siue ipis
loquētib⁹ vel agentib⁹ aliqd ex psona dei: si
cut etiā pphetas solere ostendim⁹: siue assu
mentib⁹ ex creatura qđ i p̄i nō essent: vbi de
us figurate demōstraret hoib⁹. **N**ō genus
significationū nec pphetas omisisse multis
exēplis docet scripture. **S**uperest igit̄ iā vi
deam⁹ cū t nato p virginē dñi: t corpori spe
cie sicut colubā descendēte spūscitō: vissq̄ ig
neis linguis: sonitu facto de celo die pente
costes post ascensionē dñi: nō ipm dei v̄bum
p subam suā quā p̄i equale atq̄ coeterū sī:
nec spūs p̄is t fili⁹ p̄suā subaz quā t i p̄e v̄tris
q̄ equalis atq̄ coeterū ē: s̄ vtq̄ creaturaz
que illis modis formari t existere potuit cor
poreis atq̄ mortalib⁹ sensib⁹ apparuerit: qđ
inter illas demōstratiōes: t has p prietates
filij dei t spūsancti: q̄uis pcreatūrā visiblez
factas interst: qđ ab alio volumine cōmodi
us ordinemur.

Explícit liber tertius.

Iniciūt capitula libri quarti.

- I** De grā dei qua sibi humanū gen⁹ re
cōciliat: vt quod perierat: saluetur.
- II** De incarnatione verbivt particeps
eius esse possimus.
- III** De simulo saluatoris n̄fī quod addu

- IV** plū n̄m cōcurrīt t cōgruit.
De ratione simpli ad dupli: p numeris
ternarium atq̄ senariū.
  - V** De quadragesimo sexto anno edifica
tionis dominici corporis.
  - VI** De triduo quo i pleto dñs surrexit.
  - VII** Designis t p̄signationibus: que ad
uentū domini precesserunt.
  - VIII** De filio dei qui in forma di t in forma
serui vna persona est christi.
  - IX** De unitate ecclesie in deo p geminā
dilectionē cui formā prebet unitas
patris et filii et spiritus sancti.
  - X** De mediatore ad mortem diabolo: t
mediatore ad vitā iesu christo.
  - XI** De facilitate ludificationū q̄bnsho
mines ab imūdis spiritib⁹ fallunt.
  - XII** De fassis t deceptorib⁹ purificatiōib⁹
  - XIII** Mortē xp̄i nō fuisse necessitatis no
stre: sed voluntatis sue ac p̄tatis.
  - XIV** De sacrificio pfecto t vero: qđ ipse p
nobis saluator effectus est
  - XV** De his qui sibi purgationē de virtute
propria pollicentur.
  - XVI** Sapientē mūdi nec resurrectiōis ve
ritatē cognoscere: nec futuroz ordi
nem scire potuisse: q̄uis et i p̄i vati
cinia habere videantur.
  - XVII** Unde apud impios possint quedā su
tura presciri
  - XVIII** De fide qua credimus t paliter gesta t
veritate que reddet eterna.
  - XIX** De missione filij dei qua in forma ser
ui patresa crūs est minor: cū in for
ma dei patri permaneret equalis.
  - XX** Non esse contra equalitatē patris t fi
lij: si c̄tiam fm̄ coerernā patri diuini
tatem intelligatur filius missus
  - XXI** De sensibili demonstratione spūsan
cti t de coetera unitate trinitatis.
- I**ncepit prohemiu in librū quartū
- C**lientiā terrestriū celestiūq̄ rerū
magni estimari solet gen⁹ hūanū:
in quo pfecto meliores sunt q̄ huic
scie pponūt nosse semetipos: laudabiliorib⁹ ē
anim⁹ cui nota ē v̄l infirmitas sua: q̄ ea nō
respecta: vias siderū scrutat etiā cognitū:
aut q̄iā cognitas tenet ignorās ip̄e q̄ ingre
diatur ad salutē: ac infirmitatē sua. **Q**ui ve
rotaze uigilauit in deū spūsancti calore exci
tat atq̄ in ei⁹ amore corā se viluit: ad eūq̄
intrare volēs nec valēs: eoq̄ sibi lucēte attē
dit in se: inuenitq̄ se: suāq̄ egretudinē illius
mūdic. e p̄eperari non posse cognouit: stere